Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

14.3.2022

YmV 15.3.2022 klo 10.00: MMM:n lausunto, luonnonvaraneuvos Heikki Granholm

Asia: E 16/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Euroopan komission tiedonanto vuoteen 2030 ulottuvasta EU:n maaperästrategiasta

Toimiva ja terve maaperä on edellytys ihmisten hyvinvoinnille, ruokaturvalle sekä uusiutuvien luonnonvarojen kestävälle käytölle ja sille perustuvalla elinkeinotoiminnalle.

Maa- ja metsätalousministeriö tukee EU:n maaperästrategiasta laaditun valtioneuvoston E–kirjeen sisältöä. Ministeriö haluaa nostaa esille seuraavat näkökulmat:

- Maa- ja metsätalousministeriö tukee yleisesti maaperästrategian tavoitteita, mutta toteaa, että **tavoitteiden tarkempi tarkastelu on mahdollista vasta, kun keskeisistä käsitteistä on sovittu**. EU:sta puuttuu yhteisesti sovitut määritelmät tavoitteiden kannalta keskeisistä käsitteistä, kuten maaperän terveys, maaperän tilan heikkeneminen (soil degradation).

- Komission visio maaperän hyvästä terveydestä tähtää vuoteen 2050. **Maaperän prosessit ovat hitaita**, mikä on hyvin huomioitu vision ja tavoitteiden aikajänteessä.

- Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että EU:ssa pyritään parantamaan **maaperään liittyvien politiikkojen johdonmukaisuutta ja yhteensopivuutta**. Maaperää käsitellään tai siitä säädetään jo lukuisissa hyväksytyissä tai valmisteilla olevissa EU aloitteissa. Tällaisia ovat mm. maankäyttösektoria koskeva ns. LULUCF-asetus, EU:n metsästrategia ja sen toimeenpano sekä EU:n biodiversiteettistrategia ml. ennallistamista koskeva työ.
- **Maaperästrategian kattavuuden vuoksi, sen toimeenpanossa on tärkeää huomioida EU:n toimivalta, sekä noudattaa suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteita**. (EU:n metsästrategia E106/2021). Lisäksi tulee huomioida, että maan omistusolosuhteet vaihtelevat, ja että huomattava määrä maaperästä on yksityisessä omistuksessa.

- Maaperästrategia on laaja ja kattava kokonaisuus, mutta jonka kaikki osa-alueet eivät yhtä relevantteja kaikille jäsenmaille. Maa- ja metsätalousministeriö yhtyy E-kirjeen näkemykseen siitä, että **maaperään kohdistuvat riskit arvioidaan ja maaperän suojeluun, käyttöön ja hoitoon kohdistuvat toimet päätetään paikallisista ja kansallisista lähtökohdista käsin**, huomioiden ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat sekä alueelliset vaikutukset.
- Keskeinen instrumentti maaperästrategian toimeenpanossa tulee **mahdollisesti olemaan annettava maaperä terveyttä koskeva lainsäädäntöehdotus.** Mikäli strategian toimeenpanossa edetään maaperän terveyttä koskevan lainsäädännön suuntaan, tulisi säädöksen mahdollistaa kansallisesti määritellyt maaperään kohdistuvat uhkat ja jäsenmaiden kohdentaa kustannustehokkaat toimenpiteet näiden

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö PL 30	Hallituskatu 3 A	0295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

00023 Valtioneuvosto Helsinki +358 295 16001

hallitsemiseksi. Ministeriö pitää **tarpeellisena tarkastella edelleen mahdollisen lainsäädännön tarvetta, tavoitteita, sisältöä ja sen vaikuttavuutta**.

- Alustavien keskustelun ja komissiosta tihkuneiden tietojen nojalla näyttää sille, että maaperään tilaa koskevassa lainsäädäntöehdotuksessa maaperän terveyttä määritetään laadullisten indikaattoreiden ohella myös määriällisillä mittareilla. **Ministeriö yhtyy E-kirjeen kantaan varauksellisesta suhteutumisesta mahdollisiin oikeudellisesti sitoviin kynnysarvoihin**. Ministeriö korostaa, että mahdollisten erilaisten kynnys- ja raja-arvojen laatimisessa tulee huomioida paras olemassa oleva tieto jäsenmaiden erilaisista olosuhteista, ja että ne tulee laatia yhteistyössä jäsenmaiden kanssa.

- **Yhteisellä maatalouspolitiikalla (YMP, CAP) on selkeä tavoite edistää maaperän kestävää hoitoa ja suojelua sekä huolehtia korkealaatuisen ja turvallisen ruoan tuotantomahdollisuuksista**. CAP:in tavoitteita toteutetaan kansallisilla CAP-suunnitelmilla, jotka sisältävät monenlaisia toimenpiteitä, jotka kohdistuvat hyvään maaperän hoitoon, ravinteiden kierrätykseen ja viljelykiertoon, mutta myös kemikaaliriippuvuuden vähentämiseen. Kansalliset CAP-suunnitelmat ovat tärkein väline hyvän maatalouden maaperän kunnon ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Myös Pellolta pöytää –strategia, jota osaltaan toteutetaan myös CAP-suunnitelmalla, korostaa maaperän terveyden merkitystä elintarviketuotannolle ja ilmastonmuutoksen hillitsemiselle ja ilmastonmuutokseen sopeutumiselle.
- Maaperän kestävä käyttö ja vesienhoito liittyvät läheisesti toisiinsa. Täten olisi **olennaista käsitellä johdonmukaisesti maaperään ja pohjaveteen vaikuttavia politiikkoja**, esimerkiksi EU:n erityistä huolta aiheuttavia ja/tai uusia huolta aiheuttavia pilaavia aineita koskevien maaperän ja pohjavesien prioriteettilistojen osalta. Maaperästrategian toimeenpanoa on hyvä edistää yhteistyössä vesipuitedirektiivin ja EU:n kemikaalipolitiikan kanssa. Monitavoitteisten luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntäminen vesien ja maaperän suojelussa on tärkeää.
- On **tärkeää, että strategian toimeenpano perustuu tutkittuun ja seurattavaan tietoon**. Maaperätiedon kerääminen on haasteellista erityisesti suuren vaihtelun sekä mittaamisen haastavuuden vuoksi. Puutteellinen lähtötieto on haastavaa erityisesti, mikäli asetetaan sitovia määrällisiä tavoitteita tai raja-arvoja. Maaperän tilan seurantaa tulee kehittää siten, että tiedonkeruu palvelee parhaalla mahdollisella tavalla tavoitteiden seurantaa ja/tai kohdentuu kansallisesti yksilöityihin riskeihin kohdennettujen välineiden täytäntöönpanon, seurannan ja kehittämisen parantamiseen. **Maaperän tilan seurannassa tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää muiden politiikojen ja niiden toimien vaikutusten arvioinnissa käytössä olevaa seurantatietoa.** Uusia keinoja, kuten kaukokartoituksen ja geofysiikan aineistojen mallinnusta sekä koneoppimisen menetelmiä, tulee kehittää, jotta maaperän tilan seurantaa voidaan tehdä kohdennetusti ja kustannustehokkaasti. Maaperän tilan seurannan tulee olla riskiperusteista, kustannustehokasta sekä tuottaa vertailukelpoista tietoa. Seurannan toimeenpanon tulisi tapahtua vaiheittain. Hallitusohjelman toimeenpanoa tukevassa ”hiilestä kiinni” –toimenpidekokonaisuuden hankkeissa pyritään maaperäseurannan laadun ja kustannustehokkuuden parantamiseen.

- EU:n 9. tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma Horisontti Euroopan työohjelma sisältää terveen maaperän ylläpitoon ja hoitoon liittyviä tutkimushakuja. **Horisontti Eurooppa –ohjelmaan sisältyvän missiotyön tarkoituksena on edistää ja levittää tutkittuun tietoon perustuvia hyviä käytäntöjä, kokeiluja ja yleistä tietämystä tietyistä yhteiskunnan kannalta merkittävistä ongelmista**. Näistä nimenomaan missio ’A Soil Deal for Europe’ laajentaa tietopohjaa terveen maaperän parhaista hoitokäytännöistä mm. luomalla 100 koealuetta ja kärkihanketta edistämään maaperän tervehdyttämistä vuoteen 2030 mennessä. Suomessa maaperämissiota viedään alkuvaiheessa eteenpäin osana Hiilestä kiinni -kokonaisuutta, mutta on muistettava, että maa- ja metsätalousmaa muodostaa vain osan mission kentästä. Esimerkiksi kaupunkien maa-alueiden käyttö ja maaperän kunto, pilaantuneet maa-alueet, maaperän biodiversiteetti ja maaperän laadun tarkastelu veden kierron ja valumavesien näkökulmasta ovat tärkeitä osa-alueita. Ministeriö pitää kannatettavana, että EU:n tutkimuksen sekä kansallisia resursseja kohdennetaan jatkossakin maaperäkysymyksiin.

- Ministeriö haluaa tuoda esille **globaalin näkökulman**. Aavikoituminen ja maaperän tilan/terveyden huonontuminen ovat valtavia maailmanlaajuisia ongelmia, joilla on kauaskantoisia seurauksia elintarviketurvalle, ympäristölle ja yhteiskunnalle. Riskien ja haasteiden monimutkaisuus ja vakavuus vaihtelevat merkittävästi alueiden ja maiden välillä. Maaperäpolitiikalla on vahva yhteys myös useisiin kansainvälisiin sopimuksiin, kuten YK:n ilmastosopimus, biodiversiteettisopimus, aavikoitumissopimus sekä kestävän kehityksen tavoitteet. Myös kansainväliset maaperäaloitteet, kuten esimerkiksi 4/1000-aloite, ja YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön FAO:n työ ovat tärkeitä. Ministeriö korostaa, että EU:n tulisi arvioida omien politiikkakeinojen suhdetta kansainvälisiin tarpeisiin, esimerkiksi hyödyntämällä mahdollisimman paljon kansainvälisen raportoinnin tuottamia tieoja myös EU:n omassa seurannassa, jotta vältettäisiin tarpeetonta ja päällekkäistä työtä.
- Lopuksi ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että nykyinen EU:n puheenjohtaja ei ole aikeissa käsitellä komission strategiaa vaan asian käsittely siirtynee tulevan puheenjohtajan vastuulle eli syyspuolelle 2022. Ottaen huomioon **viime viikkoina merkittävästi muuttuneen poliittisen ja taloudellisen tilanteen Euroopassa ja maailmanlaajuisesti, ministeriö pitäisi luontevana tarkastella vielä uudelleen esitetyn maaperästrategian linjausten edistämistä ja sen toimeenpanoa**.